

Józef Młyński

"Rodzina w sytuacji rozłąki migracyjnej", D. Gizicka, J. Gorbaniuk, M. Szyszka, Lublin 2010 : [recenzja]

Studia nad Rodziną 15/1-2 (28-29), 354-357

2011

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

prawem, a czasem i obowiązkiem członków rodzin, ale wymaga nie tylko odważnego podjęcia ryzyka, ale również mądrej roztropności i odpowiedzialnego przewidywania przyszłego losu: swojego, swoich dzieci i swojego ojczystego kraju nad Wisłą.

ks. Władysław Szewczyk – WSR UKSW Warszawa

D. Gizicka, J. Gorbaniuk, M. Szyszka, Rodzina w sytuacji rozłąki migracyjnej, Wydawnictwo KUL, Lublin 2010, 262 s.

Konsekwencje ruchów wędrowniczych ludności związane są z pewnymi społecznymi, kulturowymi, ekonomicznymi i politycznymi zjawiskami. Wynikają one po pierwsze z faktu zmian implikowanych migracjami, a po drugie z faktu struktury społecznej. Ponadto kulturowe czynniki migracji dotyczą dyfuzji międzykulturowej, jak również jej asymilacji i adaptacji. Natomiast migracje ekonomiczne są wynikiem przemieszczania jednostek w czasie ruchu wędrowniczego, zaś polityczne wiążą się z procesami migracji skierowanej na jednostkę polityki. W obecnym czasie najczęściej mówi się o migracji ekonomicznej, która jest wyznacznikiem statusu ekonomicznego współczesnych rodzin i nie tylko.

Migracja ekonomiczna dotyczy wielu rodzin i przynosi zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki. Pozytywne najczęściej dotyczą możliwości znalezienia pracy, podniesienia własnego statusu ekonomicznego, czy wreszcie poprawy ogólnego dobrostanu rodzin i ich dzieci. Niestety coraz częściej obserwuje się negatywne skutki migracji związane z osłabieniem więzi małżeńskiej, trwałości małżeństwa, a nawet wzrostu liczby rozwodów. Nadto najbardziej na migracji, bez względu jaki jest jej rodzaj – wahadłowy, sezonowy, krótkotrwały długotrwały – cierpią dzieci z powodu ich złej socjalizacji, wychowania, czy nawet eurosieroctwa. Eurosieroctwo stało się w ostatnim czasie powszechnym zjawiskiem i jest związane z sytuacją, gdy wyjeżdżający rodzice zostawiają dzieci swoim rodzicom, czyli dziadkom, albo pod opieką bliskich lub znajomych. Na ten rodzaj migracji ukuł się nawet termin „kukułcze dzieci”.

Dobrze się stało, iż w obecnym czasie wiele dyscyplin naukowych, a w szczególności socjologia, psychologia, pedagogika zajmują się procesami migracji, jej przyczynami, motywami i typologią. Obok teoretycznych interpretacji na uwagę zasługują wszelkie badania społeczne dotyczące tego problemu. Im więcej badań, tym lepiej, bowiem w metodologiczny sposób diagnozujemy zjawisko migracji. Wprawdzie zjawisko to jest stare jak stara jest cywilizacja, jednakże w ostatnim czasie przybiera na znaczeniu. W tym kontekście dziejowym warto sięgnąć po książkę autorstwa D. Gizickiej, J. Gorbaniuk oraz M. Szyszka, zatytułowanej „Rodzina w sytuacji rozłąki migracyjnej”.

Praca składa się pięciu rozdziałów, które w ujęciu teoretycznym i praktycznym odsłaniają przed czytelnikiem meandry szeroko pojętego procesu migracji. Dodatkowo wydaje się być bardzo cennym analiza statystyczna, która obrazuje skalę i zjawisko migracji zarobkowej rodziców. Rodzina, jak nigdy dotąd, znalazła się w trudnej sytuacji poszukiwania pracy, szczególnie w tych rejonach, w których szacuje się dwucyfrowe bezrobocie, a rodzime rynki pracy nie są w stanie zaspokoić potrzeb rodziny.

Rozdział pierwszy – „Teoretyczne podstawy migracji” – opisuje społeczne postrzeganie rodzin w rozłące migracyjnej, formy wsparcia rodzin migracyjnych oraz funkcjonowanie dziecka w rodzinie rozłączonej na skutek migracji. Sięgając do tego rozdziału przeczytamy zatem o problemach zdefiniowania migracji, jej typach, skali i motywach wyjazdów. Nadto autorzy zwracają uwagę na konsekwencje wyjazdów zarobkowych, zarówno w relacji małżonek-małżonek, jak i w relacji rodzice-dzieci. Zdefiniowano także pojęcie wsparcia społecznego i w tym odniesieniu sklasyfikowano przyczyny migracji zagranicznych, do których zaliczono: bezrobocie, niskie zarobki, złą sytuację na rynku pracy, niepewność związaną z funkcjonowaniem polskiego rynku pracy (s. 33). Ponieważ migracja dotyczy szczególnie rodziny, dlatego zwrócono uwagę na prawne aspekty opieki nad dzieckiem w sytuacji rozłąki oraz opisano różne formy wsparcia społecznego rodzin migracyjnych.

W trzecim punkcie niniejszego rozdziału autorki opisują problem dziecka w rodzinie rozłączonej na skutek migracji. W tym kontekście przedstawiają strukturę rodzin migracyjnych oraz rozwój emocjonalny dziecka. Podobnie też ukazują relacje emocjonalne dzieci zmieniające się na skutek migracji. W ten sposób rozeznano trudności dzieci pojawiające się nie tylko w wewnętrznych relacjach z rodzicami, ale nade wszystko trudności związane z procesem edukacji szkolnej, czy ogólnie wychowania.

W rozdziale drugim zawarto przedmiot i metodę badań socjologicznych, formułując problem i hipotezy badawcze oraz sposób przeprowadzenia badań. Wskazano na narzędzia badawcze, jakimi posłużyli się autorzy oraz opisano strategię badań. Przedstawiono także ogólnie populację, w której zostały przeprowadzone badania, odwołując się do zmiennych społeczno-demograficznych i ogólnej sytuacji migracyjnej respondentów. W ten sposób jasno zinterpretowano metodologię badań i meritum badanych, a wskazane zmienne pozwoliły na jasne, celowe, jakościowe i ilościowe zinterpretowanie uzyskanych wyników badań.

Kolejny, trzeci rozdział – „Funkcjonowanie rodzin w rozłące migracyjnej” – jest próbą analizy oraz oceny skali podejmowania przez rodziny wyjazdów zarobkowych oraz oceny motywów tych wyjazdów. Zawiera ogólną ocenę wpływu migracji zarobkowej na funkcjonowanie rodziny. W tym kontekście autorzy analizują pozytywny i negatywny wpływ migracji na rodzinę i dzieci. Wśród tych wyróżniono – w negatywnych ujęciach: tęsknotę, pustkę, nadmier-

ne obciążenie obowiązkami, brak wsparcia ze strony współmałżonka, oddalenie emocjonalne, problemy wychowawcze z dziećmi (s. 93). Do pozytywnych stron zaliczono: czynniki ekonomiczne, możliwość realizowania życiowych planów, zapewnienie rodzinie normalnych warunków życia, wzrost samodzielności dzieci (s. 89-91).

W dalszej części rozdziału zwrócono uwagę na ocenę świadomości negatywnych konsekwencji migracji w stosunku do dzieci oraz motywów decyzji wyjazdów rodziców świadomych tych negatywnych następstw. Podjęto próbę wskazania pewnych warunków, które pozwoliłyby uniknąć negatywnych skutków migracji. Wreszcie postawiono diagnozę, który rodzic powinien wyjeżdżać: ojciec czy matka. Respondenci zdecydowanie opowiedzieli się za wyjazdem ojca. Zbadano także granice wieku dziecka, uznawane za najbardziej niekorzystne dla dłuższego wyjazdu ojca lub matki. W końcowej części trzeciego rozdziału przedstawiono opinie na temat słuszności decyzji o migracji zarobkowej w celu podniesienia standardu życia w sytuacji, gdy oboje rodziców ma możliwość pracy, ale nisko płatnej.

Rozdział czwarty interpretuje instytucjonalne formy wsparcia rodzin migracyjnych. Analizę wyników sprowadzono w nim do oceny pomocy państwa skierowanej do rodzin migracyjnych oraz wskazano na konkretne instytucje zajmujące się problemami tych rodzin. Szczególnie podkreślono działania podejmowane przez szkoły wobec dzieci. Oceniono zatem możliwości i przygotowanie szkoły do udzielania pomocy dzieciom z rodzin migracyjnych. Wreszcie autorzy przedstawili postulowane działania rodziców wyjeżdżających za granicę w odniesieniu do konsekwencji prawnych, form konsekwencji prawnych oraz opinie na temat współpracy międzynarodowej w poszukiwaniu osób porzucających dzieci z powodu migracji. Podjęto także temat zmian związanych z regulacją prawną omawianego problemu.

Ostatni rozdział, piąty, zawiera diagnozę funkcjonowania psychicznego dziecka w rodzinie rozłączonej na skutek migracji. Scharakteryzowano sytuację badanych dzieci i przedstawiono analizę wyników uzyskanych za pomocą metody projekcyjnej „Mój dom”. Autorki dokonały analizy treści rysunków przygotowanych przez dzieci i na tej podstawie scharakteryzowały stan emocjonalności dziecka oraz jakość relacji dziecka z matką i ojcem.

Prezentowana publikacja jest bardzo cenna zarówno pod względem teoretycznym, jak i empirycznym. Szczególnym walorem pracy są przeprowadzone i zanalizowane badania w podjętym temacie. Cała diagnoza ilościowa i jakościowa pozwala ocenić doniosłość problemu rodzin rozłączonych na skutek migracji zarobkowej i wskazuje na bardzo dużą skalę tego współcześnie nasilonego zjawiska.

Autorzy wykorzystali bogatą bibliografię, z różnych dziedzin, co również podnosi walor omawianej publikacji.

W przekazie zachowano jasność i przejrzystość, grupując problemy w odniesieniu do rodziny i dzieci. Książka napisana jest zrozumiałym, choć naukowym językiem.

Wydaje się jednak, iż ostatni, piąty rozdział można było potraktować jako odrębną publikację. Pierwsze cztery rozdziały analizują teoretycznie i praktycznie problemy rodziny w sytuacji „normalnej dziecka”, podczas gdy piąty jest związany z problemem dysfunkcyjności fizycznej, bądź psychicznej dziecka. Dzięki temu książka byłaby nieco mniej obszerna.

Należy z uznaniem przyjąć tę publikację, która może posłużyć jako pomoc naukowa demografom i socjologom. Nadto jest to także bogaty materiał konferencyjny dla sektorów władzy publicznej i samorządowej oraz kuratorów i dyrektorów szkół. Nie wystarczy bowiem wiedzieć, że problem istnieje, ale należy także uświadomić sobie stopień i skalę tego problemu, by móc podjąć działania wspierające i naprawcze. Książka godna jest polecenia także dla rodziców, by mogli niejako uprzednio uniknąć problemów i konsekwencji związanych z wyjazdami zarobkowymi.

ks. Józef Młyński – WSR UKSW Warszawa

Sprawozdanie z 43 Sympozjum Sekcji Psychologii przy Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski

W dniach 18 -20 września 2011 roku w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego w Łomży odbyło się 43. Sympozjum Sekcji Psychologii przy Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski. Sympozjum odbyło się pod hasłem: „Psychologiczne aspekty katechizacji parafialnej”.

Znaczna większość uczestników przybyła w wieczór poprzedzający rozpoczęcie sympozjum i mogła wziąć udział w spotkaniu integracyjnym, podczas którego miała miejsce ciekawa wymiana doświadczeń na polu naukowym i pastoralnym z różnych ośrodków w Polsce.

Następnego dnia sympozjum rozpoczęło się Mszą Świętą koncelebrowaną, której przewodniczył i homilię wygłosił Ksiądz Biskup Stanisław Stefanek, Ordynariusz Łomżyński. W homilii podkreślił wagę rozważań psychologicznych we współczesnej formacji, jak również wyraził radość, że sympozjum odbywa się w Łomży.

Po śniadaniu rozpoczęły się obrady pierwszej sesji, której przewodniczył Ksiądz Biskup Stanisław Stefanek. W tematykę sympozjum wprowadził uczestników Ksiądz Profesor Henryk Krzysteczko. Następnie Ksiądz Biskup Adam Lepa wygłosił wykład na temat: „Katecheza dorosłych – uwarunkowania psychospołeczne”. Prelegent wyjaśnił co rozumie się przez katechezę dorosłych